

Становище

Относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен доктор на науките в област на висшето образование 1.3. педагогика на обучението по... (методика на обучението по литература)

на тема: „Съвременни лингводидактологични аспекти на продължаващата подготовка на учителите по български език и литература”

С автор: Магдалена Петрова Костова - Панайотова

В съвременния образователен контекст на съществени промени в обучението и образованието по български език и литература в средното училище представяният за обсъждане труд се отличава със значимост и актуалност на изследвания проблем. Продължаващата подготовка на учителите – българисти придобива нови методологически и практико-приложни значения. Не се нуждае от доказване тезата, че учителят – българист има ключова функция в процеса на изучаване, свързан с българската литература – класическа и модерна, както и с формиране на текстова компетентност у гимназистите, от която се определя когнитивното и речевото им развитие.

Трудът на М. Костова - Панайотова се характеризира с методологическа значимост, защото изследва проблема за изучаването на литературния канон в училище, включването на произведения от съвременната литература, формиращи читателски вкус у гимназистите. Въвеждането на нови учебни програми по български език и по литература поставя остро въпроса за професионалната подготовка на учителите - българисти. Включването на нови автори, нови произведения, чрез които се „разчупва” изучаването на българската литература, на българския литературен канон, предполага сериозна квалификационна дейност на учителите - българисти.

Предлаганият за защита труд на М. К. Панайотова е впечатляващ научен инструмент да се отговори на тази нужда. Съществено предимство на дисертационния труд е методологията на изследване, прилагането на класически и съвременни научни постановки от теория на литературата и от история на литературата при разработването на аспекти от изследвания проблем за продължаващото образование на учителите-българисти.

Ключов принос при разработването на труда е предпочитането на модерната дидактологична теория (Веселинов 2018). Тя позволява на авторката да постигне интегритет на проучването си, чрез което нейният труд придобива убедителна експликативна стойност. Нека не забравяме, че в българското училище по традиция учебният предмет български език и литература е комплексен.

Продуктивно като методология е и прилагането на жанрово-базирана педагогика на езика чрез методическите аспекти, отнасящи се до два ключови учебни речеви жанра – интерпретативно съчинение и съчинение–есе. Разработването на тези аспекти подпомага не само професионалната подготовка на учителя-българист, но и подготовката за зрелостен изпит на гимназистите, изпит, от който зависи приемът във висши учебни заведения. Ето защо представяният труд се отличава с подчертана функционалност.

Не на последно място е нужно да се подчертае, че предпочетеният интертекстуален подход се оказва особено продуктивен при разработването на проблемите, свързани с изучаването на българската литература в средното училище.

Структурирането на текста отговаря на концептивния замисъл на авторката. **Структурата на работата** се състои от увод, шест части, заключение и библиография.

В **увода** М. Панайотова поставя въпроса за дебатите около литературното обучение в днешното българско училище, за промените в литературнообразователния дискурс. Изследователката с основание констатира, че: „Не са решени и основните проблеми на знаенето като репродуктивен модел, миметичността на преподаването на литература, за което алармират педагози” (с.4). Авторката търси свои отговори на големите въпроси за ученика като читател, за неговата читателска култура, за променената образователна парадигма, която провокира учителя – българист и ученика, на когото той преподава, да търсят нови пътища към литературното образование като диалог. Ето защо тя обобщава: ”Провокиран от липсата на адекватни ценностни приоритети на съвременното общество, настоящият текст избира за свой **предмет преподаването на литературните произведения в гимназиалния етап**, които като правило са **обект на изучаване**, непрекъснато отворен за различните сфери на познанието”. (с. 12) Убедително се защитава тезата за лингводидактологията като „база за оптимизиране на образователните резултати в съвременния динамичен и интегративен модел”. (с. 13)

Съществен принос има изясняването на понятията „*класика*, *канон*, *съвременност* по отношение на литературното наследство”. В **първата и втората част**

са представени тезиси и анализи на “златната” българска класика Те позволяват да бъдат направени самостоятелни допълнения и творческо и доработване от страна на преподавателя, който ги използва. Върху базата на интертекстуалния подход са включени литературнокритически текстове към всеки автор от Хр. Ботев до Д. Димов, което осигурява на учителя възможност за диалогични прочити на изучаваните текстове. **Третата част** е посветена на неизучаваните литературни произведения, включени в новите учебни програми. Тя сполучливо е назована „Новата класика в училище”. Тази част е особено полезна за учителя- българист, защото го подготвя за преподаването на нови произведения, неизучавани до този момент автори, за които често има противоречиви интерпретации. Най-голям интерес предизвиква **четвъртата част**, за която изследователката твърди: ” В четвъртата част **“Извън канона”**, като застъпваме идеята, че разкривайки плуралистичния образ на литературата до 1989 г., би следвало да представяме не само утвърждаваните в канона имена, така наречената “учебникарска” класика, но и прекрачилите отвъд, изпадащите от него, тази част допълва представите за българска литература от периода 60-70-те години с явление, останало отвъд, като женската априлска поезия”. (с.14). Тази част, както и **пета част** **“Съвременен канон - възможен ли е? Ракурси и проблеми”**, имат подчертано приносен характер, защото правят обект на изучаване в средното училище невключвани досега литературни произведения, които обогатяват читателската култура не само на днешния ученик, а и на днешния българин. **Шестата част** има подчертано приложен характер с проучване на проблеми, свързани с жанрово- базираната педагогика на езика – методика на работа върху интерпретативно съчинение и съчинение – есе.

Заклучението обобщава изводи, произтичащи от цялостното изследване и набелязва прогнози за бъдещето на образованието по български език и литература в света на непрекъснато променящите се социокултурни условия и динамиката на информационните технологии.

Изложението е написано на ясен, точен академичен език.

Приложени са като изпълнени минималните научни изисквания за защита на докторат по науките.

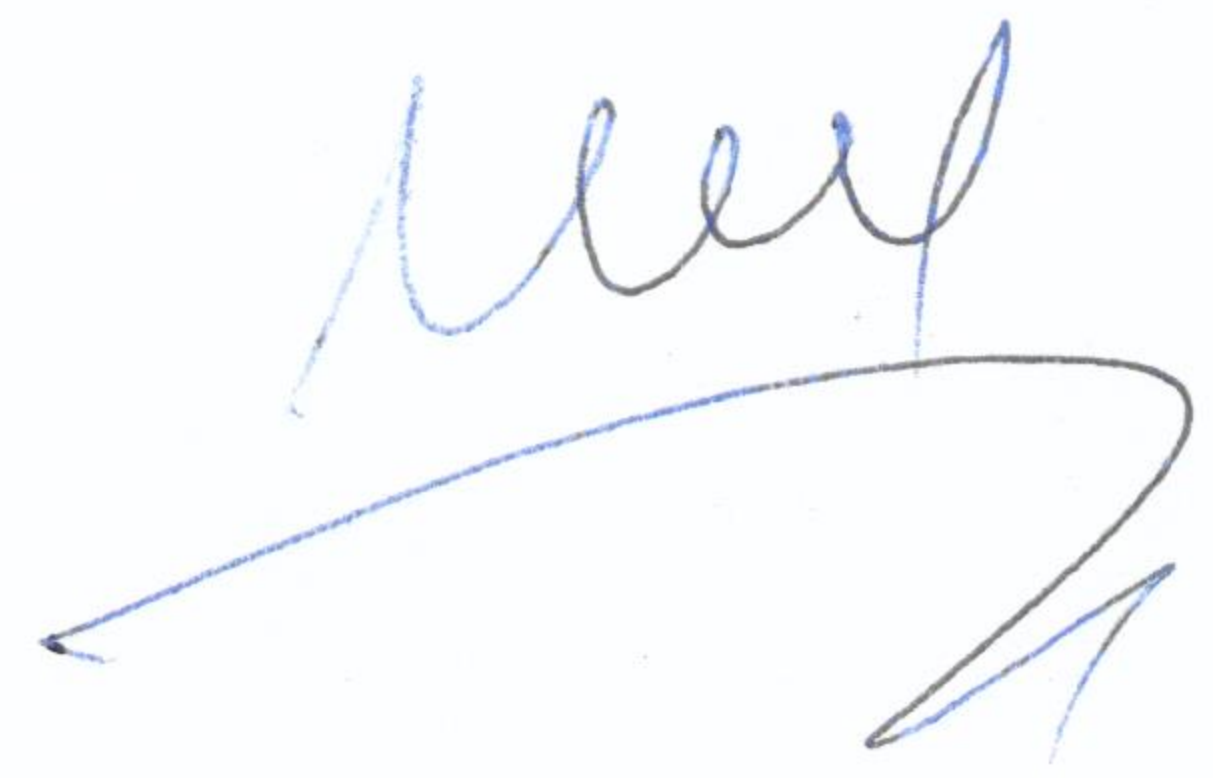
Приемам описаните приноси, както и представеният автореферат като напълно отговарящ на дисертационния текст.

Препоръка: добре би било трудът да бъде издаден като книга в помощ на учителите – българисти.

В заключение може да се обобщи, че представяният за защита труд се отличава с методологическа и методическа значимост за професионалната подготовка на учителя – българист и респектира с мащаба на извършената изследователска работа, с обема на разработката си и с научно-приложната си стойност. Въз основа на казаното, си позволявам да предложа на почитаемото научно жури да бъде присъдена образователната и научна степен доктор на науките в направление 1.3. Педагогика на обучението по...(методика на обучението по литература) на Магдалена Костова – Панайотова.

23 март 2024

Автор на становището: проф. д-р Татяна Ангелова:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the bottom, likely belonging to Prof. Dr. Tatiana Angelova.